

**To Breve fra Architekten, Professor G. F. Hetsch
til Architekten H. C. Stilling.**

Meddelt af

Gustav Hetsch.

De to nedenfor meddelte Breve er skrevne af Architekten Gustav Friedrich Hetsch (f. 1788, d. 1864) til hans Elev Harald Conrad Stilling (f. 1815, d. 1891), da denne var paa sin første Udenlandsrejse. Efter i nogle Aar at have arbejdet som Murer-svend kom Stilling til at tegne hos Hetsch og blev 1839 Lærer ved dennes private Tegneskole. Efter at han i 1840 havde faaet den store Sølvmedaille, i Marts 1841 Æresmedaillen og i 1843 den mindre Guld-medaille, lykkedes det ham endelig at komme til at rejse i Maj 1849, og hans Ophold i Udlandet kom til at strække sig over halvsjette Aar. Efter Hjemkomsten betroedes der ham forskellige Arbejder, af hvilke Ombygningen af Peschiers Gaard (Landmandsbanken) og Omdannelsen af Børsbygningens Indre kan nævnes. 1856 blev han Bygningsinspektør og 1871 Stadsbygmester i København. Stilling var kun en enkelt af de mange danske Architekter, som Hetsch gennem sin Lærervirksomhed fik Indflydelse paa. Af andre nævnes J. H. Nebelong, Winstrup, Theophilus Hansen, Hans Christian Hansen, N. S. Nebelong og F. Meldahl, hvis Navne vil genfindes nedenfor. Brevene er karakteristiske for Hetsch. Den livlige Form, ikke sjældent med ret skarpe Sidehug og sarkastiske Bemærkninger, bærer Vidne om hans levende Aand, der var usvækket af de svundne 62 Aar. Understrømmen i Brevene er Kærligheden til Kunsten, som han formaner den gamle Elev til at sætte over alt, formaner ham til at arbejde for og dygtiggøre sig i; det gælder at benytte Tiden, at se og at lære. »Stræb, Bødker, stræb«.

I.

À Monsieur Stilling, Architecte, Pensionnaire de l'Académie royale de Danemarck à Paris, Hôtel de Beauvais, Rue du Musée.

Khn. d. 13. Januar 50. Søndag Formiddag.

Tak, kiære Stilling, for Deres venlige Skrivelse og for de interessante Efterretninger som De har meddeelt mig om mine gamle Venner. Jeg haaber ogsaa, at de faa Kaamerader, som jeg endnu har i Paris, vil modtage Dem med Fornøielse, naar De bringer Hilsener fra mig. Deriblandt er Gau¹⁾ og Caristie²⁾ de to, som jeg er mest fortrolig med. Derefter vil Hittorf³⁾ hvis

Bekjendtskab jeg gjorde ved mit sidste Ophold i Paris, gjerne høre noget fra mig og afdøde Brøndstedt⁴⁾ — kan De faa fat paa Vanclemput (?), Haudebourt⁵⁾, Gauthier⁶⁾ og andre som Caristie vil kunne opgive Dem Addresserne [paa], saa vil det glæde dem, hvad De kan fortælle dem om.....(?), London, Cøln etc. Selv [hos] min Lærer Lebas⁷⁾, hos hvem jeg var en kort Tid, ligesom hos Rondelet fils⁸⁾, hos hvem jeg beder at spørge efter min gamle Contoircamerad Boucault, vil De blive venligt optaget, og altid have den Fordeel at gjøre et Bekjendtskab mere i det store Paris, hvor Mænd af Faget kan være hinanden nyttige. — Achille Leclerc⁹⁾ kiender jeg for lidt for at han endnu vilde erindre mig, og Labrouste¹⁰⁾ kiender jeg slet ikke, men De kan gjerne hilse fra Nebelong¹¹⁾, som har været en Tid lang paa hans Atelier. Benyt nu Deres Ophold saa godt som muligt i Paris, og hold Dem ikke formeget til Landsmændene, thi derved lærer man ikke saa meget som af de Indfødte, eller i det mindste Bosatte. — Jeg har altid gjort mig det til Princip, saa meget som muligt at holde mig til de Folk, som hørte til det Land, hvor jeg opholdt mig, eller til andre Fremmede, men kun leilighedsvis til Landsmænd. Derved har jeg lært meget, med Hensyn til Sprog, Fremgangsmaader etc. etc., som jeg neppe vilde have opnaaet, naar jeg kun havde holdt mig til Tyske. — Imidlertid beder jeg ikke destomindre ret venlig hilse især Konradsen¹²⁾ for hvis Talent jeg har stor Agtelse, og om hvem jeg jevnlig har hørt noget igiennem Winstrups¹³⁾ Breve. — Ballin¹⁴⁾ ligesaadan, jeg haaber han benytter sit Ophold hos Hr. Levy¹⁵⁾ paa bedste Maade. — Melbye¹⁶⁾ burde stræbe at blive grundigere end hans sidst fremsendte Arbejder vidne om, ellers gaar han snart udaf Moden, — vi har seet mere end een Pragtblomst visne — og det saameget snarere, naar den overøstes med altfor meget Roesvand fra ukyndige Blomsterelskere. — Dog jeg haaber det bedste, og glæder mig til Udstillingen til Foraaret. Her er i den sidste Tid foregaaet adskillige Forandringer i Bygningsfaget, som Koch¹⁷⁾ i Forening med Ministeren har udført. — Indlagte Seddel viser Hovedpersonen derved. — Af de 5 Inspecteurposter ere de 3 alt besatte med Friis¹⁸⁾ og Kørnerup¹⁹⁾ for Siælland og Bindsbøll²⁰⁾ for Jylland med Residenz i Aarhus. — De to andre ere den 7. Januar opslaaede som vacante, nemlig den i Fyen, med Residenz i Odense, og en i Kiøbenhavns nærmeste Omegn. — Gagen er 600 Rdl. og 200 Rdl. til Contoirhold, 3 Rdl. daglig Betaling paa Reiser, og Godtgjørelse for Befordring efter indgiven Regning. — Det sidste Embede er alt paa en Maade besat med Nebelong, som er constitueret der, og han vil ogsaa erholde det som fast, efter at den formelle Vacancelid er udløbet.

Derimod vil det i Fyen kunne erholdes af en eller anden af de i Udlandet sig opholdende Stipendiater, hvortil naturligviis C. H a n s e n²¹⁾ i Athen har den første Ret, ifald han søger det. Koch bad mig at melde ham og Winstrup, som nu er i Athen, disse Tildragelser, ligesom han ogsaa har paalagt mig at gjøre Dem bekendt dermed, for at forbeholde Dem Deres Ret til Fremtiden. Der er nemlig i Statsraadet taget den meget vigtige Beslutning, at kun de af Academiet dannede Architecter og Stipendiater skulde kunne gjøre sig Haab om slige Embeder, og dertil vælges de dueligste iblandt disse. — Derfor kunde D e u n z e r²²⁾ ikke blive ansat, og C. M ø l l e r²³⁾ har erholdt en privat Post hos Koch. For Dem staar nu adskillige Reiseaar tilbage, men det er dog godt, at man nu veed, at der er noget i Vente, og der kan jo, naar Freden kommer i Stand, blive Udsigt til flere Embeder, baade i Jylland, Slesvig og Holsteen etc. for hvem der kan siden forliges med disse Godtfolk. — Hidtil ligge alle offentlige Arbejder stille, kun private Huse skyde op som Paddehatte, alt under Hr. H a g e m a n s²⁴⁾ Bestyrelse. — Han har ogsaa fuldendt en Bygning paa St. Annæplads, som jeg gav Slip paa, fordi Hr. F i b i g e r²⁵⁾ ikke tillod mig at udføre den efter de approberede Tegninger og forquaklede alting, saaledes at jeg blev kied deraf. Jeg kommer nu til at anlægge Proces imod ham, fordi han heller ikke vil betale 600 Rdl. i Honorar for mig og T v e d e²⁶⁾ og P e t e r s e n²⁷⁾, som derved har arbeidet for h a m og ere betalte af mig. Det skal mere mig at forfølge denne igien[nem] alle Instanzer til Højeste Ret og til Dommedagen. I Fredags er min C h r i s t i a n²⁸⁾ bleven Malersvend med Udmærkelse og skal nu see til, om han ogsaa kan blive til noget i Konstens Rige, som fortien[er] at kaldes udmærket. — Hvis ikke, saa behøver han dog ikke at tigge. — J e r i c h a u²⁹⁾ er nu Professor, og at U r s i n³⁰⁾ er nylig død, har De vel allerede faaet at vide. — K o l b e r g³¹⁾ er Hofcavaleer med 1000 Rdl. Gage for at more hans Majestæt og hans Nærmeste. — I disse Dage kom til Academiets Bedømmelse et Project af Hr. Hageman, foranlediget af Hattemager L o r e n z e n³²⁾, som vil rive Marmorkirken ned og i dens Sted sætte en Søile à la Napoleon, ligesom paa Plads Vendôme, men ikke af Bronze, men af Steen fra Ruinen. — Det øvrige af Pladsen skal danne et Torv omgiven af 16 til 18 Gaarde i den bekendte saakaldte Jøde-Stil, som Hr. Huusslagter Heiman³³⁾ & Compagnie lade bygge udi. — Naturligvis afviser Academiet dette smukke Indfald og holder paa, at Ruinen med Tiden burde anvendes til en eller anden til dens Hovedform passende Bygning, det være Kirke, Fredens Halle, National-Museum eller deslige, og at Pladsen omkring samme bliver ikke overladt Speculationsegoismen, men opføres efter en fremtidig

Plan, som kan erholde Nationens og de Sagkyndiges Bifald, og maatte udarbeides af bedre Kræfter end Hr. Hage- og Stillmann³⁴⁾. — Bygningsadministrationen er opløst. Etatsraad Buch³⁵⁾ er gaaet af med Pension, ligesom Hornbek³⁶⁾. Truelsens³⁷⁾ er bleven Academiets Forvalter i Ursins Sted. Hansen³⁸⁾ i Wien er bleven Lærer i Architectur ved Ingenieuracademiet og har i Forbindelse med Førster³⁹⁾ faaet et høist interessant og omfattende Arbeide, nemlig et Tøihus med Geværfabrikker etc., som vil beskjæftige ham i 3-4 Aar, — han behøver altsaa ikke at tænke paa Hiemveien. — Nu er Klokken halv 6 og jeg skal ud — Imorgen mere —.

Mandag Kl. 11½ F. M. Nu først kan jeg komme til at fortsætte, hvor jeg slap igaar, thi der kom den ene efter den anden, og imorges gav jeg Opgaverne til Architectur-Concursen istedet for Koch. Vi vare i aftes i Casino med min Familie, for at see Nyt-aarsnatten 1850 — et meget vittigt og morsomt Product, som gjør Nar af mange Forhold — især de politiske —. Huset var propfuldt og bliver det næsten hvergang, naar de bedre Stykker gives af det langeske Selskab. Der var vist henved 3000 Mennesker, Hoved ved Hoved. — Det saa godt ud fra Galleriet og mindede om de gamle Romerske Amphitheaterforsamlinger. — Casinoactierne staae nu bedre, og snart kan denne Anstalt blive flot igjen. De afbetale Giæld og give Renter — men endnu ingen Udbytte af Actierne⁴⁰⁾. Kan De i Paris faa fat paa adskillige gode Modeller og Gibsafstøbninger til Brug for vore Skoler, saa beder jeg, at De anskaffer og samler deraf, saameget som muligt, især af gode antike Ting, græsk især, — men ogsaa gode Dyrformer enten efter Natur eller af dygtige Kunstnere. De veed jo selv, hvad vi har, og hvad savnes. — Især vilde det tekniske Institut være taknemmelig derfor og Academiet med Tiden ligesaa, naar vi først er bleven omorganiseret. — De kan sagtens staae lidt i Forskud saa længe, indtil vi enten paa den ene eller den anden Kant kan godtgjøre Deres Udlæg. — Eller ogsaa skriv herhiem til Academiet og spørg, om De maatte sende slige Ting, som De kan faae og finder passende. — Selv gode Renaissance-Fragments eller gothiske etc. etc. ere velkomne. — Kunde De faae fat paa gode colorerede Tegninger af antike Monumenter og faae Lov til at copiere nogle efter slige Studier, hvoraf Gau, Abelblouet⁴¹⁾ eller andre skulde være i Besiddelse, f. Ex. Hittorf, saa var det deiligt, om vi kunde faae saadan noget hertil, enten naar De kommer tilbage eller fremsendt, hvortil ieg nok skulde svare Dem, at disse Studier ikke skulde blive tabte for Dem. — De vil høre, hvorledes de franske Stipendiater virke for deres Uddannelse og Konstens Fremskridt i Hiemmet. — Meget kan være forældet i deres Anskuelser og altfor romersk.

Men meget er vist ogsaa at profitere af de bedre og mere fordomsfrie Architecter af den nyere Skole, som jeg rigtignok ikke kiender, men dog maa haabe, at den duer noget. — Kort, søg og tænk paa os i alle Retninger, men især med Hensyn til vore Lærestalter, thi der bliver det nye Danmark opdraget til ikke alene at staae lige med andre Nationers unge i Verden, men om muligt til at kunne hæve sig over sine Naboer. — Gjør Dem bekendt med Indretninger af denne Art, med deres Organisation, Bestyrelse, Lønninger etc. — Især læg Dem efter Varme- og Ventilation s-Apparater ved Theatrene, thi her myrder man Folk endnu under Fornøielserne, især i det kongl. Skuespilhuus. — Carl Møller har neppe bragt stort Udbytte hjem fra sin Extrareise til Paris, som han foretog netop i en saadan Retning. — Søg at gjøre Bekiendtskab med en eller anden dygtig Poëlier fumiste, — og med deres Fabrikker. I min Tid var en vis Trabucci den bedste, hvis Bekiendtskab jeg skyldte Percier⁴²⁾ — men dette Huus existerer maaske ikke mere — Kort, stræb Bødker, stræb. — Det kommer altsammen til Nytte — om ikke strax — saa dog med Tiden, og vi trænge saa umaadeligt til alt Slags Fremskridt. Men allermeest i Bygningsfaget. Dette vil De selv erkiende jo længer jo meer. For Dem selv maa De søge at blive saa grandios som muligt, og afkaste alt smaaligt, som kaldes i Paris Architecture de boutique. — Nu lev vel. — De bedste Hilsener fra min hele Familie og Deres hengivne

Hetsch.

II.

Al Signor Stilling, Architetto. Pensionato dell'Academia reale di Danimarca, à Roma, al Caffé greco.

Khn. d. 9. Novbr. 1850.

Alt længe har jeg havt isinde at tilskrive Dem, kiære Stilling, og at takke Dem saavel for Deres Brev som for de mig tilsendte Bøger. — Modtag min Tak nu, især for den lille Veiviser, som ikke alene meget interesserede mig, men ogsaa har glædet adskillige Venner, som ere bekendte i Paris, f. Ex. T. Lund⁴³⁾, Thiele⁴⁴⁾ etc. — Den Rondenlet, som har sendt mig sin Bog, er ikke den, jeg meente, men en Cousin af min gamle Ven Romain Rondenlet, som nu er død, efter hvad den andens Brev meddeeler mig. Denne unge var i sin Tid en Lærling og Steenhugger, Søn af

en Broder af gamle Fader R o n d e l e t, hos hvem jeg har arbeidet i flere Aar, og som var R o m a i n s Fader. — Jeg troede ikke, at den unge, hvis Fader vi kaldte L a p i n b l a n c, paa Grund af, at han altid var hvid som en Møllerknægt, var blevet til Noget, og glæder mig derfor at finde i ham en Bekiendt, til hvem jeg kan adressere gode Venner udi Bygningslauget. — At mine andre Venner, saasom Gau, Caristie, Gauthier, Hittorf etc. have viist Dem venlig Opmærksomhed, glæder mig meget, og at Hr. L e b a s var mindre naadig, er tant pis pour lui. — Hans og min Lærer Percier vilde have været hierteligere, dersom han havde levet endnu, og modtaget Hilsener fra mig ved Dem. Jeg glæder mig især [til] ved Deres Hiemkomst at see alle de interessante Studier, som vil være en Frugt af Deres Reise og af den Flid og Utrættelighed, hvormed De benytter Deres Ophold i Udlandet. — R o s e n f a l k⁴⁵) har fortalt mig en heel Deel derom. — Han er kommet sig godt efter denne Tour, og har vundet sit Helbred igien. — C o n r a d s e n⁴⁶) er givt eller skal snart til det. — Jeg har i lang Tid ikke seet noget til ham. — Een af Grundene, hvorfor jeg ikke har skrevet tidligere, er den, at jeg meget længe har ventet paa Efterretning om Hansens⁴⁷) Ankomst. — Endelig har jeg modtaget et Brev fra ham, hvor han meddeler mig, at han er i Wien for at besøge sin Broder, der er forlovet med Prof. F ø r s t e r s Datter og har høiest interessante Arbeider. — Navnlig Hovedpartierne af et uhyre Arsenal, som koster Millioner. I Allgemeine Bauzeitung kan De finde Planen dertil. — Men denne findes vel neppe i Rom. — Ved sin Afrejse fra Athen har Christian [Hansen] af Kongen erholdt et Tilbud om at blive Bygningsdirecteur etc. med 2000 Rdl. Gage, men havde alt besluttet at tage hiem og rejste derfor bort med S c h a u b e r t⁴⁸). I Triest har han nu Arbeider for Loids (!) Dampskibsselskab, som vil koste 400 000 Gylden, og D a h l e r u p⁴⁹) vil overdrage ham ogsaa store Arbeider, saaledes at jeg ikke kunde andet end raade ham, at tøve lidt endnu, før han giver sig i vores Vold, med en Gage af 600 Rdl. og en Masse af Beretninger og Skriverier, hvorover Nebelong klager gudsjammerlig. — B i n d e s b ø l l er nu i Aarhus med hele Familien og maa tillige passe M e y e r s⁵⁰) Tjeneste i Slesvig, da denne blev taget til Fange paa Grund af schlesvigholsteinske forræderiske Fremfærd for skiulte Vaaben i Domkirken etc. etc. Den lille E d d e⁵¹) er nu hos ham i Aarhus for at hielpe ham, men maatte frikjøbe sig fra Soldaterlivet med 450 Rdl. — thi saa lille han var, saa blev han dog paa Grund af Undermaal ansat som Trankudsk, thi andre Feil havde han ikke. Gamle C a r l M ø l l e r⁵²) gaaes reent forbi, og han har Intet andet at bestille end slide lidt for Koch, naar denne fløiter. H o r n b e c k⁵³) er gaaet af og gaaer

spadsere (!) ligesom saa mange andre Pensionister, seer paa Billederne i de mange Boglader, som i den senere Tid kigge udaf de store Glasvinduer af eet, høist to Stykker — à la Hambourg. Friis⁵⁴) holder sig til Koch⁵⁵), og Koch tærer af sit gamle Fedt, som nok efterhaanden smelter. — Hr. Hagemann har faaet en Eftermand: Hr. Schytte — første Architect i Island og autor af flere Sukkerhuse eller Marzipanhuse à la Hagemann. Derimod bliver Herholdt⁵⁶) en virkelig dygtig Karl og studerer med Alvor. — Den lille Wolff⁵⁷) bestyrer Arbeidet paa Holsteinborg i Nebelongs Navn, der blev valgt til Architect efter Kramps⁵⁸) Død. Min Lille Petersen⁵⁹) hjælper igien Wolff. Den anden Wolff⁶⁰), Gartnerens Søn, er i disse Dage gaaet til Armeen tilligemed Billedhugger Ussing⁶¹). — Meldahl⁶²) og Heinrich Hansen⁶³) ere i Spanien, hvorfra Meldahl kommer tilbage til Concurstiden næste Aar, medens Hansen vil reise til Scotland og England — i London vil han og Winstrup møde til den store Industriudstilling, hvortil begge have modtaget Understøttelse fra den reiersenske Fond ifølge min anbefaling. — Seidelin⁶⁴) har ligeledes faaet Understøttelse til en Reise i Tydskland, — han arbejder for Mallin⁶⁵), indtil han kommer afsted. — Og Winstrup har desuden faaet et Aars Forlængelse af Academiets Stipendium. — De møder ham maaskee i Italien et eller andet Steds, thi han har nu forladt Athen, hvor han har udført interessante Studier, som tildeels ere hiemsendte. Naar De kommer hjem, saa haaber jeg, at Tiden har forandret sig, og at der bliver noget at bestille for Architecterne, thi for Øieblikket er Alting meget stille, med Undtagelse af nogle Privatlygter(!), som opføres af Modebygmesteren. Læg Dem nu i Rom blot ret efter den egentlige Architectur i sin Storhed. — Saaledes at man endnu efter Aarhundreder kan sige, dette er smukt og grandios og characteristic — pragtfuldt eller simpelt — Alt efter de givne Fordringer. — Medens man om et Par Aar vil ligesaa meget lee af nogle kjøbenhavnske Neubauter som af ditto Hamburger — omtrent som man leer, naar man seer en Modejournal, der er en Snes Aar gammel, og som man har fundet høist smagfuld i sin Tid. — Der skal nu bygges et Teater-Tivoli; Gud veed, hvem der faar dette Arbeide? I Casino er der skeet en Deel Forandringer, for at gjøre Salen og især Theatret mere brugbar til Skuespil, — thi det er denne Slags Fornøielser, som har bragt Casino ud af sin Gield, saaledes at Actierne nu giver Udbytte, og søges, medens man tidligere kunde kjøbe dem for 1 Rdl. Salens Storhed har jo rigtignok tabt derved, men dog er der frelst saa meget som mulig under Buchoris(?) og Nebelongs Veiledning. — Langes Selskab, som spiller der, har altid fuldt Huus. I denne Tid have vi Ole

Bull⁶⁶) her, som giver Concert paa Onsdag. — Iforgaars var der en smuk Fest i Anledning af Ørsted⁶⁷) Embedsjubilæum. Naturen, som ellers i November Maaned ikke er smilende, spenderte en af de smukkeste Eftermiddage til at Fasangaarden i Frederiksberg Have kunde overleveres ham af en Deel gode Venner, som havde foranstaltet denne Gave. — Regieringen har skjænket den til Ørsted for hans og Konens Levetid, uden Godtgjørelse. — De dertil indsamlede Penge blev derfor anvendt til at meublere og istandsætte 4 af Hovedværelserne og til at udføre to Buster i Marmor, af Bissens⁶⁸) Haand, hvoraf den ene skal opstilles i den polytekniske Lærestanstalt, medens den anden bliver Familiens Eiendom. Kongen gjorde Ørsted til Geheimeraad (Excellence), Universitetet sendte ved dets Rector Magnificus, Prof. Stein⁶⁹) en Doctor Ring med Minervas Guldhoved omgivet af Diamanter, Studenterforeningen gjorde ham til Æresmedlem og gav ham et Fakkeltog, Industriforeningen og Polyteknikerne sendte Deputationer og Heiberg, Ole Bang og Ploug gjorde smukke Digte etc. Jeg selv hjalp til [ved] den ovennævnte Indretning og havde nok at bestille [med] at bringe alt istand i omtrent 8 Dage, da Etatsraad Seidelin⁷⁰) boede paa Gaarden indtil de sidste Dage af October. — Oehenschläger boede her tidligere, og Ørsted havde netop ønsket et saadant Sommerophold for sin Alderdom. Jeg har ogsaa nu opslaaet mit Paulun om Sommeren i Taarbæks Havn, hvor jeg om Løverdagften tager ud og bliver til Mandag. — Det er deilig derude langs med Stranden og Dyrehaven, hvor jeg tumler mig fra Morgen til Aften. — Christian⁷¹) skal ogsaa male der efter Naturen — han maler i denne Vinter hos Eckersberg⁷²) og gjør ganske gode Fremskridt. Nu skal jeg ud paa Toldboden, hvor vi i denne Sommer bygger det høire halvrunde Boutikpartie, men heller ikke andet. At Scavenius⁷³) til Basnæs er død af Cholera i Tøplitz, veed De maaske. Han reiste derhen for at cures for Rygradsmerter. Det gjør mig og alle, som kiendte ham, meget ondt; baade jeg og Winstrup taber derved en Deel behageligt Arbeide, som uden hans Død ikke saa snart havde faaet Ende. Deres Ven Petersen har meddeelt mig et Brev fra Chamounix, som [har] interesseret mig meget, og af ham hørte jeg ogsaa, at jeg nu kunde adressere Brevet til Rom. Hils alle gode Venner, som kiender mig i Rom. Min hele Familie tiligemed Deres Ven Christian sender de venligste Hilsener. — Gud give blot, at min tilkommende Svigersøn Capitain Holck⁷⁴) var rigtig rask igien. — Han fik et Strejfskud i Brystet, og uagtet Saaret er lægt, saa synes det dog, at selve Lungerne har lidt ved Slaget paa Ribbenene. Alle de andre ere vel, baade store og smaa, Gustav Møller⁷⁵) er fangen i Glückstad og bliver Lieutenant

naar han kommer hjem. Technisk Institut har kjøbt Bagerkroen⁷⁶) i Læderstrædet, og endelig faar vi vel Resten af Elementarclasserne derhen. — Farvel, Deres hengivne

Hetsch.

Noter.

¹) Gau, Frantz Christian, (1790—1854), fransk Architect. — ²) Caristie, Auguste Nicolas, (1783—1862), fransk Architect og Arkæolog. — ³) Hittorf, Jacques Ignace (1792—1867), fransk Architect. — ⁴) Brøndsted, Peter Oluf, (1782—1842), dansk Arkæolog. Om hans Ophold i Paris se de af N. V. Dorph i 1850 udgivne »Uddrag af B.s Rejsedagbøger«. — ⁵) Haudebourt, Louis Pierre, (1788—1849), fransk Architect. — ⁶) Gauthier, Martin Pierre, (1790—1855), fransk Architect. — ⁷) Lebas, Louis Hippolyte, (1782—1867), fransk Architect. — ⁸) Rondelet, mulig Billedhuggeren Guillaume Rondelet, Søn af Jean Baptiste Rondelet, (1743—1829), fransk Architect. Under Hetschs Ophold i Paris o. 1808—1810 var han Konduktør hos Rondelet, da denne restaurerede Kirken St. Généviève. — ⁹) Leclerc, Achille, (1785—1853), fransk Architect. — ¹⁰) Labrouste, en af Brødrene Theodore (1799—1885), eller Henri (1801—75) Labrouste, franske Architecter. — ¹¹) Nebelong, Niels Siegfred, (1806—71), Architect, Elev af Hetsch. — ¹²) Conradsen, Harald, (1817—1905), Billedhugger og Stempelskærer. — ¹³) Winstrup, Laurits Albert, (1815—89), Architect. — ¹⁴) Ballin, Joel, (1832—85), Kobberstikker. — ¹⁵) Mulig: Levy, Emile, (1824—1900), fransk Historiemaler. — ¹⁶) Melbye, Anton, (1818—75), Marinemaler. Opholdt sig i Udlandet, bl. a. i Paris, i Aarene 1846—1858. Hetschs Udtalelser om hans Arbejder falder sammen med det i Weilbachs Kunstnerleksikon anførte. — ¹⁷) Koch, Jørgen Hansen, (1787—1860), Architect. — ¹⁸) Friis, Frederik Ferdinand, (1793—1865), Architect. — ¹⁹) Kornerup, Peter Ernst Iver, (1794—1875), Architect. — ²⁰) Bindsøll, Michael Gottlieb Birchner, (1800—56), Architect. — ²¹) Hansen, Hans Christian, (1803—83), Architect. — ²²) Deuntzer, Johan Jakob, (1808—75), Architect. Tog 1850 Borgerskab som Murermester. — ²³) Møller, Carl August, (1805—65), Architect. — ²⁴) Hagemann, Peter Christian (Christopher). (1810—53), Architect. »Mere en forretningsdygtig Mand end en Kunstner«, siger Weilbach. Opførte bl. a. Rædselen Slagterboderne ved Nicolaj Kirke. — ²⁵) Sejldugsfabrikør A. Fibiger, der ejede og beboede Norgesgade 170, nu Bredgade 26, hvor den engelske Legation har til Huse. — ²⁶) Tvede, Frederik Vilhelm, (1826—91), Architect. — ²⁷) Petersen, Vilhelm Valdemar (1830—1913), Architect. — ²⁸) Hetschs Søn Christian Frederik H. (1830—1903), Architecturmaler. — ²⁹) Jerichau, Jens Adolf, (1816—83), Billedhugger. Blev 26. November 1849 Professor ved Akademiet. — ³⁰) Ursin, Georg Frederik Krüger, (1797—1849), Professor, Matematiker. Udgav 1828 »Geometri for Kunstnere og Haandværkere« og, i Forbindelse med Hetsch, »Geometrisk Tegnelse«. — ³¹) Kolberg, Andreas Johnsen, (1817—69), Billedhugger. Blev i 1849 Professor og Inspektør ved Fr. VII.s private Malerisamling. Havde i sin Tid været Elev af Hetsch, »der troede, han skulde opdrage en Bygmester i ham«, (Weilbach), men K. brød ud og blev en ret tarvelig Billedhugger. Man synes at mærke Hetschs Skuffelse i hans noget haanlige Omtale af K. — ³²) Lorentzen, Hans Peter, († 1855), Grosserer. Om det nævnte Projekt se Villads Christensen: København 1840—1857 S. 44 f. — ³³) Heymann, Isaac Wulff, (1818—84), Handelsmand. — ³⁴) Stillmann, Johan Andreas, (1822—75), Architect. Vår i Hagemanns sidste Aar Konduktør hos denne. — ³⁵) Buch, Johannes, († 1864),

Administrator i Bygningskommissionen, Kommitteret i Rentekamret, Etatsraad. — ³⁶) Hornbeck, Christian Bernhard. (1772—1855), Architekt. 1823—1849 Hofbygmester. — ³⁷) Truelsen, Peter, († 1889), Forvalter ved Kunstakademiet, Kammerraad. — ³⁸) Hansen, Theophilus, (1813—91), Architekt, Elev af Hetsch. — ³⁹) Førster, Ludvig, Architekt i Wien, Theophilus Hansens Svigerfader. — ⁴⁰) Stilling, til hvem Brevene er skrevne, havde — før sin Udenlandsrejse i Maj 1849 — opført Casino efter Georg Carstensen's Planer. — ⁴¹) Blouet, Abel, (1795—1853), fransk Architekt. — ⁴²) Percier, Charles, (1764—1838), fransk Architekt. — ⁴³) Lund, Troels, (1802—67), Teatermaler. — ⁴⁴) Thiele, Just Matthias, (1795—1874), Forfatter. — ⁴⁵) Rosenfalk, Carl Julius, (1815—78), Dekorationsbilledhugger, Afrejste i September 1848 til Italien og vendte hjem i Løbet af 1850. — ⁴⁶) Den i første Brev omtalte Billedhugger C. ægtede 17. November 1850 Regina Louise Ørgaard. — ⁴⁷) Hans Christian Hansen, se ovenfor. — ⁴⁸) Schaubert, Eduard, (c. 1800—c. 50), tysk Architekt, opholdt sig fra 1830 i Grækenland. — ⁴⁹) Dahlerup, Hans Birch, (1790—1872), Søofficer; 1849—51 og 1861—65 i østrigsk Tjeneste. — ⁵⁰) Meyer, Vilhelm Frederik, (1799—1866), Architekt, Bygningsinspektør i Slesvig og forblev i dette Embede efter 1864. — ⁵¹) Formentlig Carl Rudolph Ette (1826—1902), Murermester. — ⁵²) Carl Aug. Møller, se ovenfor. — ⁵³) Chr. Bernh. Hornbeck, se ovenfor. — ⁵⁴) Fr. Ferd. Friis, se ovenfor. — ⁵⁵) Jørgen Hansen Koch, se ovenfor. — ⁵⁶) Herholdt, Johan Daniel, (1818—1902), Architekt. — ⁵⁷) Wolf, Wilhelm Carl Heinrich, (1833—93), Architekt. — ⁵⁸) Kramp, Peter Christian, (1817—50), Architekt. — ⁵⁹) Vilhelm Valdemar Petersen, se ovenfor. — ⁶⁰) Wolff, Hans Chr. Henning, (1828—80), Architekt. S. af Gartner v. Frederiksberg Slotshave Carl Adolf W. — ⁶¹) Ussing, Stefan Peter Johannes Hjort, (1828—55). — ⁶²) Meldahl, Ferdinand, (1827—1908), Architekt. — ⁶³) Hansen, Heinrich, (1821—90), Architekturmaler. Blev 1864 Hetschs Efterfølger som Doent i Perspektivlære. — ⁶⁴) Seidelin, Johs. Henrik Bernhard, (1820—63), Architekt. — ⁶⁵) Malling, Peder, (1781—1865), Architekt. Det var paa Mallings Opfordring, at Hetsch i 1815 tog Ophold i Danmark. — ⁶⁶) Bull, Ole Bornemann, (1810—80), norsk Violinist. — ⁶⁷) H. C. Ørsted fejrede 7. November 1850 sit 50 Aars Jubilæum som Universitetslærer og hyldedes da fra alle Sider. Fasangaarden, hvor Oehlenschläger havde boet i en Aarrække, overlodes han paa Livstid. En Række Festligheder, hvortil I. L. Heiberg, Carl Ploug og Lægen Oluf Lundt Bang havde skrevet Digte, afholdtes til hans Ære. — ⁶⁸) Bissen, Herman Vilh., (1798—1868), Billedhugger. — ⁶⁹) Stein, Sophus August Vilh., (1797—1868), Kirurg, var Rektor i Universitetsaalet 1849—50. — ⁷⁰) Seidelin, Ludvig Christian † 1865 s. fhv. Generaldevisor, Konferensraad. — ⁷¹) Hetschs Søn Christian Frederik, se ovenfor. — ⁷²) Eckersberg, Christoffer Vilh., (1783—1853), Maler. — ⁷³) Scavenius, Jacob Brønnum, Hofjægermeser. — ⁷⁴) v. Holck, Jacob Elias, (1820—81), Kammerrunker, Kaptajn i Livgarden til Fods, afsk. s. karakt. Oberst. — ⁷⁵) Møller, Gustav Johan Carl (22. Oktober 1826—1. April 1884), cand. polyt., Bogholder ved Vestre Gasværk. S. af Landskabsmaleren, Justitsraad J. P. Møller. — ⁷⁶) »Bagerkroen«, Læderstræde 6. Det var i denne Ejendom, at »Drejers Klub« i Aarhundredets Begyndelse havde hjemme. Ifl. Folketællingen 1850 beboedes Ejendommen af Bagermester P. S. Henningsen med Familie og Tjenestefolk, 12 Personer, 24 Bagersvende og Budet ved det tekniske Institut. I Begyndelsen af 1880'erne havde Hedvig Thøyers ret berygtede Restaurant »Le Comte« til Huse paa Førstesalen, hvor Drejers Klub tidligere havde haft Lokaler. (Velv. medd. af Forf. Carl C. Christensen).